

Tarinoita kertoo:
Juhani Nurila
Kälviä

EEMELIN TARINOITA OSA 1

Tässä kerrotaan tarinaa henkilöstä, josta jälkipolville on jäänyt paljon juttuja kerrottavaksi. Häntä kutsuttiin yleensä Nurilan Eemeliksi, koska hän eleli melkein koko elämänsä Nurilassa.

Eemelin vanhemmat Vihtori ja Kaisa olivat muuttaneet Kälviän Nurisaloon asumaan joskus viime vuosisadan lopulla. Pariskunnasta ei enää ole lähempää muistikuvaa kenelläkään tuntemillani henkilöillä, vaikka osalla heistä on jo ikää yli 80 vuotta.

Heille syntyi aikoinaan kaksi lasta, esikoisena Johan Eemil 21.7.1895 ja sitten sisar Mari pari vuotta myöhemmin 21.7.1897.

Perhe muutti Honkipierältä asumaan vanhaan torppaan, joka sijaitsi Tuunalan ja Nurilan pohjoispuolella metsänreunassa, sen eteläpuolella. Paikkaa kutsuttiin **Miialaksi**. Miialassa perhe asuskeli sitten siihen asti, kun molemmat vanhemmat sinne kuolivat.

Lapsien jäädessä orvoiksi oli mummoni Iida Nurila ottanut heidät tänne Nurilaan hoitoon, Eemeli oli silloin 12-vuotias ja Mari pari vuotta häntä nuorempi. Kerrottiin, että ainakin Mari olisi ollut vähän aikaa jossakin tämän kylän talossa, mutta tarkempaa tietoa ei ole asiasta. Näin Eemeli ja Mari jäivät taloon, jossa he tekivät sellaisia töitäkin, jotka heiltä onnistuivat talon väen opettamana.

Sisarukset kävivät jonkun verran senaikaista kiertokoulua, jossa Eemeli oppi jonkin verran lukemista. Hän lueskeli jotenkin esim. sanomalehdestä otsikoita tms., mutta Marin lukutaito oli olematon.

Eemelin rippikoulukaveri kertoi tapauksen, kun pappi kysyi oppilailta: "Kuka on meidän lähimmäisiä?", Eemelikin silloin viittasi ja sai heti vastata. Eemeli nousi penkiltä ylös ja vastasi: "**Pirkola, Porkola, - eikä Kykyrikään kaukana oo!!**" Vastaus oli herättänyt tirsakuntaa rippikoulutuvassa.

Marin aika meni tuvassa esim. lattianpesussa, jota hommaa hän teki mieluisasti, toinen homma oli viedä navettaan lampaille juomaa ja ruokaa. Mari oli siisti ihminen, pesi ahkerasti myös itsensä ja puki iltaisin pitkän yöpaidan päällensä nukkumaan mennessä. Kesäisin hänellä oli oma vinttikamari, jossa oli suuri arkku ja arkussa oli hänen vaatteensa ja muu pikkutavara hyvässä järjestyksessä, toisin kuin veljellään Eemelillä.

Mäkelän Jukka oli käynyt Ameriikassa töissä ja sinne Ameriikkaan Marinkin mieli teki joskus matkustaa. Matkan pituudesta vain ei Marilla ollut oikeaa käsitystä. Jukan kanssa Mari suunnitteli Ameriikkaan menoa, mutta lähtöajan tullessa tuli Marille jokin este, joten matka jäi tekemättä! Marilla oli tapana vastata kysyjille, miksi hän ei ole vielä mennyt sinne Ameriikkaan; "kesällä ko ei kerkiä ja talavella ei tarkene". Talvisin hän suunnitteli menevänsä Ameriikkaan potkukelkalla merenjäätä pitkin.

Kerran mummoni laittoi Marille jo eväät valmiiksi sankakoriin, koska sille päivälle oli sovittu lähtö Jukan kanssa. Mari laittoi eväskorin potkukelkkaan ja lähti haikeana Mäkelää kohti, Jukkaa hakemaan.

Ei siinä kovin kauan kestänyt, kun Mari tuli eväineen takaisin ja alkoi askarella, kuin ei olisi mitään erikoista ollutkaan. Hän kertoi vain kysyjille, että "ei se Jukka tänäpäivänä vielä kerijenny lähtehän, ko sillä oli töitä tekemätä". Ei se Ameriikanmatka kauan kestänyt, eikä sitten enää näin pitkälle meneviä matkavalmisteluita tehtykään.

Toinenkin haave Marilla oli, laittaa kirkonkylälle *kaffila!* Mari oli joskus käynyt kirkonkylän kaffilassa ja varmaan mielessään ajatteli itseään tarjoilijan paikalle. Silloin oli kahviloissa oikein *tarjoilijat*, valkoisine esiliinoineen ja päässä oli sellainen valkoinen pitsinauha, he tarjoilivat kaffit ja nisut asiakkaan pöytään. (Nykyisin ei tällaista asiakaspalvelua paljoa löydy.)

Kahviloissa tapasi istua ns. vakioasiakkaita, jotka istuivat suurimman osan päivästä kuppilassa, puhutellen tuttuja ja vähän oudompiakin asiakkaita. Niinpä Marin taas kerran suunnitellessa tuota omaa kaffilaa, hän varoittikin kaikkia kertomasta Hietalan isolle-Einarille, että Mari laittaa kaffilan. "Muuten Einari istuu päiväkaudet sielä ja sanoo kaikille, että Marilla on ny kaffila kirkonkylällä ja sillon sinne tulee kaikki ihmiset". (*Mari olisi halunnut pitää kaffilaa*, mutta ei pahemmin olisi välittänyt asiakkaita sinne.)

Marin määrittely rakkaudesta

Porkolan Jooseppi tuli usein kuoroharjoituksista minun isän ja äidin mukana meille kahville ja istui aina myöhään iltaan. Kerran taasen oli tällainen ilta. Takkatulen loimuessa karttasivat Iida-mummo ja Mari villoja, kuten talvi-illoin naisväellä oli tapana. Siihen takan ympärille myös "kuorolaisetkin" sitten istuivat lämmittelemään, kun yht´äkkiä Mari kysyi Joosepilta: "Kuuleppas Jooseppi, mistä sinä oikein oot tullu tähän maailmhan??" Jooseppi vastasi: "Koiria kusi mäthäälle, - ja siitä minä tulin!!"

Siinä meni vähän aikaa, niin taasen Mari kysyi: "Tietääkö Jooseppi, minkälaista se rakkaus oikein on"? Jooseppi ei antanut siihen vastausta, vaan käski Marin kertoa, minkälaista se Marin mielestä on. Mari kuvaili: "Se on semmosta, ko hypäthän sontatunkion ympäri peräkanaa, talikko käjesä"

Marin kesäkamarissa vintillä oli heti ovesta sisään mennessä vasemmalla puolella suuri puinen arkku, jossa Marilla oli kaikenlaista tavaraa. Siellä oli huiveja ja muita vaatekappaleita, joita Mari säilytti tarkasti tuossa arkussa. Arkussa oli myös paljon *retu-nukkeja*, joita Mari iltaisin "kruppasi" kasaan, niitten kanssa kuluivat myös sadepäivät rattoisasti. Ihmetystä herätti iso kangaspussi, jossa Mari säilytti eläinten hampaita, hän oli ne kerännyt jostain ulkoa takalistoilta maasta. Sitten hän oli vääntänyt hampaat irti leukaluista ja talletti ne tuohon pussiin, Mari aikoi teettää joskus niistä itselleen t e k o h a m p a t.

Mari eleli ja asui meillä siihen asti, kun hän sairastui munuaistautiin ja kuoli vuonna 1944. Sairastaessaan Mari käski keittämään velliä, joka oli hänen herkkuruokaansa. Vielä aivan viimeisinä päivinä syötettiin Marille tuota velliä. Mari istui sängynlaidalla ja sanoi: "Laittakaa vain velliä suuhun, silloin ei tuu kuolema ko syö velliä". Kumminkin Mari kuoli tähän tautiinsa 11.11.1944, siihen loppui tämä elämäntarina.

EEMELIN TARINOITA

Eemeli oli mukana talon töissä, niin pellolla, metsässä, kuin myös navettahommissa, karjan hoitamisessa ja paimentamisessa oli paljon Eemelille sopivia töitä. Hän pystyi tekemään näitä töitä talonväen neuvottua ensin, miten työ tehdään. Kuitenkin Eemeli oli tarkka *kunniastaan*, joten neuvojan piti asetella sanansa tarkasti, ettei Eemeli suuttuisi. Monesti työn jälkiä paranneltiin, mutta ei Eemelin nähden, koska se suututti tämän.

Talvenaikoina Eemeli oli mukana polttopuitten teossa ja sai vanhempana "valtuudet" ajaa hevosella, joka oli kovin mieluinen homma, olivathan eläimet hänelle tärkeitä. Niistä hän tykkäsi ja puheli niille niin navetassa kuin ulkonakin. Navetassa hän loi sonnat, jakoi heiniä ja vettä karjalle. Talvisin loppui usein vesi *navettaprunnista*, silloin Eemeli kantoi ämpäreillä veden muutaman kymmenen metrin päässä olevasta kaivosta. Kaivo oli syvempi kuin navettakaivo, joten vesi riitti siinä koko talveksi. Navettakaivosta otettiin vedet molempien Nurilan talojen navettoihin puuvalmisteisella käsipumpulla. Vesi pumpattiin puiseen vesiränniin, joka oli lehmien parsien etuosassa, siitä lehmät joivat sitten janoonsa.

Eläimet kiintyivät Eemeliin kovasti, koska hän työskenteli paljon navetassa ja puheli siinä töitten lomassa niille. Aina kun Eemeli aukaisi navetan oven, sai hän vastaansa oikein "sekakuoromaisen" vastaanoton, kun lehmät, lampaat, siat ja kanat tervehtivät hoitajaansa äänekkäästi. Ja Eemeli vastasikin heti ensimmäisille elukoille, jotka olivat sika ketassa ja Manta-lehmä lähimmässä parressa navettaan tullessa: "*Mitä se sika ystävä ja Manta kulta?*"

Ruokaa eläimet saivat kyllä vaikka keskellä päivää, kun Eemeli meni navettaan lehmien nukkuessa, nousi karja heti ylös ja alkoi katsoa Eemeliä *sillä silmällä*, kuin olisi ollut vähän nälkä. Eemelin luonto ei antanut pitkästi perään, vaan hän sanoikin lehmille: "Onko teillä raukoilla taas nälkä ko kuin kovin Emmeä kahtotta" ja meni heinäladon puolella ja toi tukon heiniä kaikille tasapuolisesti.

Eihän niillä elukoilla mikään nälkä ollut, söivät vähän päällimmäisiä ja polkivat loput parteen allensa. Senpä tähden tunkio oli aina suuri, mutta heinät loppuivat melkein joka kevät, ennen kuin karja voitiin päästää ulos syömään uutta ruohoa.

Talvenaikana Eemeli kantoi maantienvarressa olevasta riihestä ruumenia ja silppuja, joita syötettiin lehmille ja hevoselle. Navetassa oli iso puinen laatikko, jonka pohjassa oli reikä ja reiän sulkemista varten puutappi, joka avattiin ruumenten kasteluveden poistamisen ajaksi.

Niin sanotut "apheet" tehtiin siten, että ruumenet tai silpuiksi katkotut oljet kasteltiin ensin kuumalla vedellä, jonka jälkeen niihin sekoitettiin jauhoja. Jauhot sekoitettiin siihen tarkoitukseen tehdyllä "apehaarakalla", joka oli kuorittu haarapäinen keppi. Tällä kepillä sekoittamalla jauhot tarttuivat märkiin olkiin tasaisesti, eläimet söivät silppuja *halukkaasti*. Siinä lehmien kiinnityskettingit kilisi, kun lehmät kääntyivät "rehumestarin" suuntaan hänen nostellessa silippukoppia niiden eteen.